

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Okozott kár mértékének megállapítása

Ügyszám: SZJSZT 37/07/1.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság által feltett kérdés:

A szakértő feladata a feltett kérdések és a részére megküldött iratok alapján – az okozott kár összege tekintetében a B. T. és B.-né K. E., B. Z., Sz. J. igazságügyi informatikai szakértői vélemények közötti ellentmondás egyidejű feloldásával – szakértői vélemény adása abban a kérdésben, hogy az alperes büntető ítéleti tényállás szerinti magatartásával okozati összefüggésben milyen mértékű kárt, tényleges vagyoni hátrányt – az elmaradt haszon, az Sztj. 94.§ (1) e) pontban foglalt gazdagodás, a kár csökkentéséhez, illetve kiküszöböléséhez szükséges ráfordítások, az az összeg, amelyet a jogosult a jogszerű felhasználásért követelhetett volna – okozott a felperesnek.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Az eljáró tanács megállapítja, hogy csatolt iratok alapján V. A.-t, a jelen per alperesét (a továbbiakban: „Alperes”) a Nyíregyházi Városi Bíróság 11.B.217/2003/26. számú ítéletében – a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 3.Bf.12/2006. számú ítélete szerint módosítottan (a továbbiakban együttesen: „Büntető ítélet”) – jogerősen bűnösnek mondta ki a Btk. 329/A. § (1) bekezdésében meghatározott, de a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő egy rendbeli folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése büntetében. Az említett ítélet a M. Kft. – a jelen per felperesének (a továbbiakban: „Felperes”) – polgári jogi igényét a törvény egyéb útjára utasította.

A Pp. 4.§ (2) bekezdése szerint, ha a jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt. Az említett rendelkezésből következően az eljáró tanács tényként fogadta el azt is, hogy a bűncselekmény tárgyát jelentő számítógépi programalkotás (a továbbiakban: „Szoftver”) jogosultja a Felperes, továbbá, hogy Alperes megsértette a Felperes Szoftveréhez kapcsolódó szerzői vagyoni jogokat. Ezek bármelyikének kétségbe vonása szükségszerűen maga után vonná annak kimondását is, hogy Alperes nem követte el a terhére rótt bűncselekményt, amelyre a Pp. 4.§ (2) bekezdése szerint nincsen lehetőség.

Az eljáró tanács azt is megállapította, hogy a már említett büntető, illetve a jelen polgári per alatt az eljáró nyomozó hatóság, bíróságok, illetve a peres felek számos szakértői véleményt készítettek, melyek egy része foglalkozott az Alperes által okozott vagyoni kár mértékének megállapításával. Tekintettel arra, hogy a kirendelő bíróság részben azt tette az eljáró tanács feladatává, hogy az említett szakértői véleményekben megállapított vagyoni kár mértékek közötti különbségek okát feltárja, szükséges azok állításait, érvelését röviden összefoglalni.

- a) **B. T. és B.-né K. E. 2003. január 16. napján kelt szakértői véleménye (a továbbiakban: „2. B. szakvélemény”¹).** A 2. B. szakvélemény a vagyoni hátrány megállapítása során két szempontot, a „program tényleges előállítási költségét

¹ B. T. és B.-né K. E. az ügyhöz kapcsolódó első szakvéleménye 2002. július 29. napján kelt.

(program árát”) és a „rendszerkövetési szerződések felmondásából fakadó bevételekiesést” veszi figyelembe.² A bérprogram értékét a hivatkozott szakvélemény – 300 fejlesztési órát és 1000 Ft-os fejlesztői munkadíjat figyelembe véve – 300.000 Ft-ban határozza meg. A 2. B. szakvélemény a rendszerkövetési díjból származó vagyoni hátrányt 1 év vonatkozásában állapította meg, azzal a megjegyzéssel, hogy a szerződések határozatlan időre szóltak. Hét vállalkozást³ figyelembe véve a 2. B. szakvélemény ennek összegét 794.900 Ft-ban állapította meg, vagyis összességében a vagyoni hátrány 1.094.900 Ft-ban került rögzítésre.

- b) **B. T. és B.-né K. E. 2003. május 27. napján kelt szakértői véleménye (a továbbiakban: „3. B. szakvélemény”).** Bár a 3. B. szakvélemény fedlapja szerint az 835 oldal terjedelmű, az eljáró tanács számára átadott iratok alapján annak tíz oldalát lehetett beazonosítani. Az említett szakvélemény számítása során a Felperes szoftverének az egyes ügyfelek számára készített változatokat önállóan vették számításba, miközben az egyes éveknek megfelelő verziókat nem vették figyelembe.⁴ A szakértők a bérprogram értékét – 300 fejlesztési órát és 1000 Ft-os óradíjat figyelembe véve – 300.000 Ft-ban határozták meg, míg az egyes „kiszolgáló funkciót” ellátó programok (pl. „adatszolgáltató program a Nyugdíjbiztosító felé”) értéke 100.000 Ft-ban került meghatározásra. A bérprogramhoz képest kisebb volumenű munkák értékét – mint pl. Készletnyilvántartás, Számlakészítő, Pénzügyi programok – a szakértők 200.000 Ft-ban állapították meg. Mindezek⁵ pedig összességében 5.800.000 Ft vagyoni kárt testesítenek meg a szakértők megállapítása szerint.
- c) **B. Z. 2004. január 17. napján kelt szakértői véleménye (a továbbiakban: „1. B. szakvélemény”).** A szakvélemény a vagyoni hátrány megállapításakor a következő szempontokat vette figyelembe⁶: M. Kft. által benyújtott ügyféllista, a rendszerkövetés díja 10 hónapra, a programkódok pótlása, Ny. Bt. jogosulatlan előnyszerzése. A rendszerkövetés esetében a szakvélemény összesen hat vállalkozást⁷, egyenként pedig – a szerződés időpontjától függően – 3-10 hónapos időszakot vett figyelembe, amelynek összértékeként 642.900 Ft-ot állapított meg. A vagyoni hátrány megállapítása során továbbá a szakértő azt is figyelembe vette, hogy a Ny. Bt. gépén megtalálhatóak a programok futtatható változatai is, amelyek értékét összesen 525.000 Ft-ban állapította meg.⁸ Tekintettel arra, hogy a M. Kft., mint sértett, nyilatkozata szerint V. A. mind a felhasználók, mind pedig a M. Kft. gépeiről letörölte a tárgybéli programok forráskódját, azok helyreállításához szükséges időt is vagyoni hátrányként értékelte a szakértő. Ebben az esetben a helyreállítás időigényét – heti mentést feltételezve – egy hétben állapította meg, az egy napi munkavégzés díját továbbá 9205 Ft-ban határozta meg. A szakértő továbbá a helyreállítás szempontjából külön programnak tekintette az egymástól jelentősen eltérő változatú Számla és Pénzügyi programokat, így összesen 5 programmal számolva ezek összértéke (5 fejlesztési nap

² B. T. és B.-né K. E. 2003. január 16. napján kelt szakértői véleménye, p. 4.

³ H. Szövetkezet, H. Rt., N. Kft., Ny. Kft, T. Kft, V. Bt., E. Szövetkezet

⁴ B. T. és B.-né K. E. 2003. május 27. napján kelt szakértői véleménye, p. 7.

⁵ 1 db Adatszolgáltató program a Nyugdíjbiztosító felé (100.000 Ft értékben), 1 db. Anyagnyilvántartó program (100.000 Ft értékben), 9 db. Bérprogram (300.000 Ft példányonkénti értékben), 1 db. Főkönyvi program (300.000 Ft értékben), 3 db. Készletnyilvántartó program (200.000 Ft példányonkénti értékben), 6 db. Számlakészítő és Pénzügyi program (200.000 Ft példányonkénti értékben), 1 db. Számlakészítő és Pénzügyi program (300.000 Ft értékben), 5 db. SZJA kiszámító program (100.000 Ft példányonkénti értékben)

⁶ B. Z. 2004. január 17. napján kelt szakértői véleménye, p. 12

⁷ H. Rt. Nyírtelek, H. Szövetkezet Nyíregyháza, T. Kft., Ny. Kft. Nyíregyháza, E. TSZ Szakoly, N. Zsákgyár

⁸ A Számlázás, Pénzügy program értékét 75.000 Ft-ban, a Főkönyvi könyvelés programét 80.000 Ft-ban, a Készletnyilvántartás programét 120.000 Ft-ban, a Bér,- munkaügy programét pedig 250.000 Ft-ban meghatározva.

X 9205 Ft napidíj X 5 helyreállítandó program) 230.125 Ft-ban került megállapításra. A három tényező (rendszerkövetési díj, programok értéke, helyreállításához szükséges munkakiesés értéke) együttesen így 1.398.025 Ft-ban került megállapításra. A programok értékének megállapításakor a szakértő azok fejlesztésére fordítandó időigényből indult ki. Tapasztalata alapján módosítva a Felperesnek a fejlesztés időigényére vonatkozó nyilatkozatát a szakértő azt állapította meg, hogy a kérdéses programok kifejlesztésére és tesztelésére összesen 650 munkanapra volt szükség, amelynek bér- és járulékköltségei – 150.000 Ft-os alapbért figyelembe véve – 5.983.250 Ft volt.

- d) **Sz. J. 2006. június 16. napján kelt szakértői véleménye (a továbbiakban: „Sz. J. szakvélemény”).** A szakvélemény elsőként a rendszerkövetési díjjal foglalkozott, amely tekintetében azt állapította meg, hogy annak elmaradásából a Felperesnek nem származott olyan kára, amelyet az alperes okozott. E következtetésre elsősorban azért jutott Sz. J., mivel megállapítása szerint a Felperes a tárgybéli programokat a megrendelők tulajdonába adta, továbbá nincs olyan jogszabály, amely a rendszerkövetés jogát a szoftver készítőjének kizárólagos jogaként határozná meg. A szakvélemény ezt követően a Ny. Bt. gépein található programok kapcsán azt állapította meg, hogy az a tény, hogy az Alperes számítógépén a felperesi szoftverek megtalálhatóak voltak, nem okozott kárt a Felperesnek. E körben a szakvélemény arra hívta fel a figyelmet, hogy az Alperes és a Felperes egybehangzóan jelentette ki, hogy Alperes végezte a programok rendszerkövetését, amelyhez szükséges volt a programok forráskódjának birtoklására is. A szakvélemény kitért arra a körülményre is, hogy Alperes törölte a Felperes, illetve felhasználói számítógépeiről a forráskódot. E vonatkozásban a szakértő megítélése szerint az Alperes nem kötelezhető a Felperesnek a forráskódok pótlásával összefüggő kárának megtérítésére, mivel megállapítása szerint a Felperes nem teljesítette a Ptk. 340.§ (1) bekezdésében meghatározott kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettségét. Ezt követően a szakértő azt állapította meg, hogy a Felperest a „Ny. Kft. jogosulatlan előnyszerzésével kapcsolatban nem érte kár”, elsősorban azért, mivel megállapítása szerint a Ptk. nem ismeri „jogosulatlan előnyszerzés” fogalmát. E körben a szakértő véleménye továbbá az, hogy a szakvélemény 3. fejezetében megfogalmazott véleményéből következően elmaradt haszonról sem lehet beszélni, mivel a tárgybéli forráskódok legalább 70%-a az Alperes tulajdonát képezi, a fennmaradó legfeljebb 30% pedig a szoftvert eredetileg fejlesztő N. J.-é.

A fentiek alapján a különbségek elsősorban arra vezethetők vissza, hogy a szakértők nem egyező módon állapították meg a Szoftver jogosultjának személyét, az egyes verziói, illetve annak kiegészítő moduljainak, valamint az érintett vállalkozások számát, továbbá, hogy eltérő alapon számították a vagyoni hátrány mértékét. Az eljáró tanács ugyanakkor megállapítja azt is, hogy a részben eltérő számítási módszer ellenére B. T. és B.-né K. E., valamint B. Z. szakvéleményei lényegében azonos eredményre jutottak, a szakvéleményekben meghatározott vagyoni hátrány közötti minimális különbség pedig elsősorban abból adódhat, hogy a Szoftver kifejlesztésére fordítandó munkaidő nem állapítható meg egzakt módon, az részben szükségszerűen tapasztalati becslésen alapul. Az említett szakértői véleményektől azonban egészen eltérő véleményt fogalmazott meg Sz. J.. A legfontosabb különbség, hogy Sz. J. a Szoftver jogosultjaként más személyt állapított meg, mint B. T. és B.-né K. E., illetve B. Z., ebből következően pedig Sz. J. szakvéleményében a Felperes vagyoni hátrányát 0 forintban állapította meg.

Az eljáró tanács ezt követően megállapítja, hogy a perbeli cselekménnyel okozott vagyoni

hátrány megállapítása során a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Sztj.”) 1999. szeptember 1. és 2006. április 15. napja közötti szövegét kell figyelembe venni, mivel a 2005. évi CLV. törvénnyel módosított Sztj. 94.§-át kizárólag annak hatálybalépését (2006. április 15.) követően lehet alkalmazni, miközben a per – a Pp. 121.§ (1) bekezdése szerint – a Felperes keresetlevelének 2005-ös benyújtásával megindult.

Az eljáró tanács áttekintette az SzJSzT-nek a vagyoni hátrány kiszámítására vonatkozó gyakorlatát. Ennek érdekében idézi azon korábbi szakvéleményét, amelyet a Testület – az elnökségének állásfoglalását is figyelembe véve - e tárgyban kialakított (A szerzői jog a gyakorlatban – A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye; KJK-KERSZÖV 2004, Budapest; SZJSZT 15/00 A szerzői jogok megsértésével okozott vagyoni hátrány kiszámításánál figyelembe veendő szempontok, 296-298. o.):

"Az ügy fontosságára is tekintettel, s annak érdekében, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület tanácsai gyakorlatának az egységét fenntartsa, a 2001. március 21.-én tartott ülésén a Testület elnöksége is foglalkozott a tisztelt Bíróság által feltett kérdésekkel, és a jelen ügyben eljáró tanács az elnökség állásfoglalását is figyelembe véve adja meg kiegészítő véleményét.

Az eljáró tanács előre bocsátja, hogy a szerzői jog és szomszédos jogok (a továbbiakban együtt: szerzői jog) megsértése által a szerzőnek, illetve a szomszédos jogok tulajdonosának (a továbbiakban együtt: a szerző) vagy jogutódjának okozott vagyoni hátrány eltérő módon számítható ki a különböző műtípusonként, illetve a szerint, hogy a jogsértés a szerzői mű jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján vagy a nélkül (például jogosítatlan sugárzás által) valósul meg. A jelen vélemény a szoftver jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján keletkezett vagyoni hátrány kiszámítására vonatkozik.

Az eljáró tanács, az elnökség fent említett állásfoglalására is figyelemmel, fenn kívánja tartani azt a gyakorlatot, hogy a Testület az ilyen esetben a műpéldányok kiskereskedelmi árát veszi alapul vagyoni hátrányként, amelybe azonban az ÁFA-t nem számítja bele.

Ennél a számítási módnál abból indul ki a Testület, hogy a vagyoni hátrányba az elmaradt haszon is beletartozik. A szerzőt, illetve jogutódját az által éri vagyoni hátrány (s ezen belül azért marad el haszna), mert a piacon a jogosulatlan műpéldányok (amelyek, éppen azért mert a szerzői jog tiszteletben tartása esetén felmerülő terhek nem érintik a jogsértőt, sokszor jóval olcsóbbak is) akadályozzák a jogosított műpéldányok értékesítését. (...)

Az okozott vagyoni hátrányt tehát úgy kell meghatározni, hogy a jogosulatlanul használt szoftver példányszámát megszorozzuk annak egységárával. Az ár itt természetesen nettó (áfa) nélküli árat jelent. Ez az ár vagy a terjesztésre jogosult természetes vagy jogi személy valamelyikének nyilvános árlistájából tudható meg vagy a szoftver előállítására vonatkozó szerződésből következik."

Ezzel összhangban állapította meg az SZJSZT a 31/2003. számú véleményében, hogy a „jogdíj mértéke meghatározható számítással, vagy becsléssel. Az nyilvánvaló, hogy a royalty típusú, tehát a felhasználással elért bevétel arányában meghatározható jogdíj mértékét csaknem mindig ki lehet számítani. Ennek feltétele, hogy a jogsértő felhasználó a kiszámításhoz szükséges adatokat szolgáltatassa, amelyre kötelezhető az Sztj. 94. § (1) bekezdés d) pontja alapján, és minden más olyan külföldi szerzői jogi törvény szerint is, amelynek szabályai megfelelnek a TRIPS Egyezménynek. Az SzJSzT gyakorlata alapján számítással lehet meghatározni az elmaradt licencdíj (jogdíj) mértékét pl. olyan esetben, amikor kereskedelmi forgalomban kapható ún. „dobozolt” szoftverek engedély nélküli felhasználása tárgyában kell döntenet (SzJSzT az 5/95.). Ugyancsak így lehet eljárni olyan esetekben, ahol a közös jogkezelés körében a hivatalos lapban közzétett jogdíjak alapján lehet az elmaradt jogdíj mértékét meghatározni (SzJSzT-27/95.). Hamisított CD-k forgalomba hozatala esetében is ki lehet indulni a fogyasztói árból a gazdagodás /hátrány meghatározása során (SzJSzT-01/00, 10/01.).”

Az eljáró tanács ezt követően azt is megállapítja, hogy a vagyoni hátrány pontos összegét az SzJSzT gyakorlata alapján még a számítási módszer alkalmazása esetén sem határozható meg, az az eljáró bíróság döntési körébe tartozik (ld. SZJSZT 31/2003). Az eljáró tanács ugyanakkor az érték megállapítása során figyelembe veendő szempontokat összeállításával segíti elő a bíróság döntését.

Az Alperes a Büntető ítélet szerinti magatartásával több jogcímen is okozhatott vagyoni hátrányt a Felperes rovására. Ilyen vagyoni hátránynak tekinthető elsődlegesen a Büntető ítélet indokolásában megjelölt átdolgozási jog megsértése, amely nyilvánvalóan szerzői jogi jellegű.

Ezen túl azonban a vagyoni hátránynak több olyan eleme is azonosítható, amely szerzői jogi relevanciával nem rendelkezik, azonban a kár megállapításának – bírói mérlegelési körbe tartozó - alapját képezheti. E körben kell megemlíteni egyebek mellett, hogy az Alperes – a rendelkezésre bocsátott iratok alapján – több helyen is törölte a felperesi szoftver egyes verzióit, amelyek helyreállításával kapcsolatos költségek vagyoni hátrányként jelentkeztek a Felperesnél. A Szoftver törlése ugyanakkor a szerzői jogok jogosultjának egyetlen vagyoni jogát sem sérti, a vagyoni hátrány megállapítása e körben ezért nem tartozik az eljáró testület hatáskörébe. Ezzel összefüggésben az eljáró tanács ugyanakkor rá kíván mutatni arra, hogy a számára átadott iratok nem tartalmazták a tárgybéli Szoftver egyetlen példányát sem, így az eljáró tanács a törölt Szoftverek helyreállításához szükséges költségek vonatkozásában még becslést sem tehet.

Nyilvánvalóan vagyoni hátrányként jelentkezik továbbá az Alperes jogsértő magatartásával okozott kár elhárításával kapcsolatos költségek (így elsősorban a büntető és polgári per vitelével összefüggő költségek), ezek ugyanakkor ismét nem szerzői jogi jellegűek, így ezek vonatkozásában az eljáró tanács megállapítást nem tehet, illetve becslésbe sem bocsátkozhat.

A fentieket követően az eljáró tanács a Büntető ítélet szerinti tényállásnak immár csak a szerzői jogi relevanciával bíró részcelemeként, vagyis az Szjt. 16.§ (1) bekezdése, 29.§-ának, valamint 59.§-ának a Szoftver engedély nélküli átdolgozása útján történt megsértésével foglalkozik. Tekintettel arra, hogy az átdolgozás alapjául szolgáló „eredeti” Szoftvert, illetve az Alperes által átdolgozott szoftvert az eljáró tanács részére nem adták át – figyelembe véve a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8.§ (1) bekezdését – az eljáró tanács a korábbi szakvélemények e körben tett megállapításaiból indulhat ki.

Mivel az eljárás irataihoz csatolt dokumentumok alapján az eljáró tanács számára nem volt megállapítható, hogy a Büntető ítélet tényállásában említett három érintett vállalkozás (a H. Rt., Ny. Szövetkezet, T. Kft.) esetében az Alperes azonos átdolgozást végzett-e, ezért az eljáró tanács a továbbiakban az egy átdolgozás ellenértékének megállapítása során alkalmazandó szempontokra hívja fel a figyelmet.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy e körben legalább figyelembe kell venni az átdolgozás alapjául szolgáló Szoftver értékét, az átdolgozás mértékét (ennek körében értékelendők pl. a létrehozott esetleges új funkciók is), illetve annak munkaigényét, valamint az átdolgozás alapján létrejött Szoftver értékét.

Mivel magát a Szoftvert nem bocsátották az eljáró tanács rendelkezésére, a Szoftver értéke szempontjából az eljáró tanács megalapozott önálló véleményt nem tud kialakítani. Ebben a

helyzetben az átdolgozás alapjául szolgáló Szoftver értéke vonatkozásában az eljáró tanács részére az átadott szakvélemények szolgálhatnak alapul. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a korábbi szakvélemények e körben jelentősen eltérő értékeket állapítanak meg. A Szoftver ismerete hiányában az eljáró tanács számára - meglévő szakmai tapasztalatai alapján - a Szoftver értékének megállapítása vonatkozásában a 3. B. szakvéleményében foglaltak tűnnek a legmegalapozottabbaknak.

Az eljáró tanács a jelen ügyben átdolgozott szoftvert nem ismerhette meg, annak értéke vonatkozásában pedig a részére átadott iratok megállapítást nem tettek.

Az eljáró tanács megállapítja továbbá, hogy nem létezik olyan módszer, illetve piaci szokvány, amely alapján valamely szoftver átdolgozásához szükséges szerzői jogi engedély ellenértéke általában megállapítható lenne. Ez ugyanis alapvetően az átdolgozni kívánt szoftvertől, illetve az átdolgozás mértékétől, illetve céljától függ.

Az eljáró tanács meg kívánja jegyezni, hogy mivel a szerzői jogi relevanciával bíró károkozás mértéke a fentiek alapján pontosan nem számítható ki, felmerülhet a Polgári törvénykönyv 359. §-ának (1) bekezdése szerinti általános kártérítésre vonatkozó szabály alkalmazása, amely azonban teljes mértékben a bírói mérlegelés tárgya.

Budapest, 2008. március 12.

dr. Novák Tamás
a tanács elnöke

dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Mamuzsics Gábor
a tanács szavazó tagja